

พระพุทธศาสนาเข้าสู่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

อาบูบการ์

ในบรรดาเมืองต่าง ๆ ที่เจริญรุ่งเรืองในจังหวัดภาคใต้ นครศรีธรรมราชนับว่าเป็นเมืองเก่าแก่ที่ยืนเจริญรุ่งเรืองเสื่อมไปแล้วเจริญรุ่งเรืองขึ้นใหม่หลายยุค หลายสมัย นครศรีธรรมราชเคยเป็นที่ตั้งของนครหลวงของรัฐต่างๆ เท่าที่แจ่มแจ้งแล้วมี¹:-

1. เชียงใหม่ (พ.ศ.900-1,000)
2. ไสสิง (พ.ศ.1,100-1,200)
3. ศรีธรรมราชหรือตามพรลิงค์ (พ.ศ.450-1,800)

นครศรีธรรมราช ปรากฏชื่อในคัมภีร์มหานิทเทศ ติสฺ สเมต เตยฺยสุตฺตว่า 'ตุมพฺลึงคม' และในจดหมายเหตุของจีนเรียกว่า 'ตั้งมาหลิง'²

ตัวเมืองเดิมของนครศรีธรรมราช ตั้งอยู่ที่เขาวัง ตำบลลานสะกา ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช ภายหลังย้ายมาตั้งที่หาดทรายแก้วริมทะเล นครศรีธรรมราชนับว่าเป็นเมืองเก่าแก่ และเป็นประเทศหนึ่งที่ตั้งอยู่อาณาจักรศรีวิชัย³ และยังเป็นศูนย์กลางของพุทธศาสนาในอดีตทั้งฝ่ายมหายานและหินยานแบบลัทธิลังกาวงศ์⁴

ตำนานไทยที่เขียนในสมัย พ.ศ.1,800-2,000 ยกย่องนครศรีธรรมราชก่อนสมัยพระเจ้าจันทรภาณุ และในสมัย

พระเจ้าจันทรภาณุว่า เป็นลังกาทวีป เพราะมีพระพุทธศาสนารุ่งเรืองบริสุทธิ์เช่นในลังกาทวีป ถึงกับมีพระสุนทรमारอยู่หน้าวิหารธรรมศาลา และมีพระเหมชลาอยู่หลังพระวิหารธรรมศาลา (ผู้นำพระทันตธาตุจากอินเดียไปลังกา) เช่นเดียวกันกับในลังกา⁵

ในการสันนิษฐานว่าพระพุทธศาสนาลัทธิใด เข้าสู่จังหวัดนครศรีธรรมราชเมื่อใด และอย่างไรนั้นจะถือแนวทางของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพที่ได้ทรงสันนิษฐานไว้เป็นหลักคือ⁶:-

- 1) เรื่องที่ปรากฏในพงศาวดาร
- 2) โบราณสถาน
- 3) โบราณวัตถุ

หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ในบางครั้ง และในบางลัทธิอาจหาหลักฐานให้ครบสามประการมิได้ เพราะเหตุว่าไม่มีหรือยังไม่ปรากฏซึ่งก็ต้องนับว่าเป็นเรื่องสุดวิสัยเพราะเป็นเรื่องโบราณนานมาแล้ว

ลัทธิมหายานเข้าสู่นครศรีธรรมราช

ใน พ.ศ.1300⁷ กษัตริย์แห่งอาณาจักรศรีวิชัยในเกาะ

¹ ธรรมทาสพานิช. *ประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัย ภาค*. สุราษฎร์ธานี : ธรรมทาน, 2504, หน้า 11.

² ไม่ปรากฏผู้แต่ง. *เมืองนครศรีธรรมราช*. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ ใน งานฌาปนกิจศพนางตลับ จันทาทิพย์, 2510, หน้า 3.

³ Ibid.

⁴ ธรรมทาสพานิช. *ประวัติศาสตร์ศรีวิชัย*. หน้า 11.

⁵ ธรรมทาสพานิช, *ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาสมัยศรีวิชัย ภาค 3*. สุราษฎร์ธานี : ธรรมทาน, 2504, หน้า 61

⁶ ประพัฒน์ ตรีณรงค์. *ความเป็นมาของพุทธศาสนาในเมืองไทย*. พระนคร : คลังวิทยา, 2500, หน้า 18.

⁷ พระศรีวิสุทธิโมลี. *พุทธศาสนาในเอเชีย*. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, (พิมพ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ พิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศลในงานพระเมรุพระศพ, 2518, สมเด็จพระสังฆราชอุฎฺฐายีมหาเถระ), หน้า 20.

สุมาตราเรื่องอำนาจ แผลอาณาเขตเข้าถึงจังหวัดสุราษฎร์ธานี กษัตริย์ศรีวิชัยทรงนับถือพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน จึงทำให้พระพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน เผยแพร่เข้ามาในภาคใต้ของประเทศไทยที่อยู่ในอาณาจักรของพระองค์ ดังมีเจดีย์พระมหาธาตุไชยา และพระมหาธาตุนครศรีธรรมราชเป็นประจักษ์พยานจนบัดนี้

ตามความสันนิษฐานเกี่ยวกับพงศาวดารมีว่า เมื่อราว พ.ศ.960⁸ พระสงฆ์ในพระพุทธศาสนาลัทธิมหายาน ซึ่งเป็นชาวเมืองกัมพูระ หรือที่เรียกกันว่า แคนเมียร์ ในปัจจุบันนี้ได้เดินทางมาเผยแพร่พระพุทธศาสนาตามแนวทางของลัทธินี้ที่อาณาจักรศรีวิชัย กล่าวคือได้เริ่มต้นเผยแพร่ที่สุมาตราก่อน ซึ่งผลของการเผยแพร่นี้ ปรากฏว่าได้รับความนิยมเลื่อมใสเป็นอย่างมาก ต่อมาในราว พ.ศ.1300 กษัตริย์แห่งอาณาจักรศรีวิชัยมีอำนาจมากสามารถขยายอาณาเขตมาจนถึงแหลมมลายูคือ ตั้งแต่สุราษฎร์ธานีไปจนถึงปัตตานี และขณะเดียวกันนั้น ก็ได้โปรดให้แปลลัทธิศาสนาในอาณาเขตต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพระราชอำนาจของพระองค์ด้วย

ลัทธิมหายานจึงเจริญรุ่งเรืองในบริเวณที่กษัตริย์แห่งอาณาจักรศรีวิชัยแผ่เข้ามาเท่านั้น

ส่วนหลักฐานทางโบราณสถานที่สำคัญ ที่แสดงว่าพระพุทธศาสนาได้แผ่เข้ามาถึงก็คือ พรมมหาธาตุเมืองนครศรีธรรมราชของค์เดิม และพระธาตุเมืองไชยา ซึ่งทางโบราณคดีมีความเห็นเป็นทำนองเดียวกันว่า เป็นพระเจดีย์แบบลัทธิมหายานที่ชาวศรีวิชัยสร้างไว้ ส่วนหลักฐานทางโบราณวัตถุก็คือ พระพุทธรูปพระโพธิสัตว์หล่ออย่างเดียวกันกับชาวเกาะชวา และพระพิมพ์ดินดิบที่หาได้ในเขตจังหวัดนครศรีธรรมราช ตรงพัทลุงไปจนถึงไทรบุรีและปัตตานี กล่าวกันว่าโบราณวัตถุเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้นับถือพระพุทธศาสนาลัทธิมหายานชอบสร้าง⁹

ลัทธิลังกาวงศ์เข้าสู่นครศรีธรรมราช

ตามหลักฐานอันเกี่ยวกับพงศาวดารมีว่าเมื่อพ.ศ.1696

พระเจ้าปรีกรม พามุหาราช (1696-1729)¹⁰ ได้เป็นกษัตริย์ครองลังกาทวีป พระองค์ได้ทรงปราบปรามทมิฬ สร้างบ้านเมืองให้เป็นปึกแผ่น พระองค์ทรงมีอำนาจมาก จึงได้ทรงฟื้นฟูพระพุทธศาสนาขึ้น โดยรวมพระสงฆ์เข้าเป็นนิกายเดียวกัน¹¹ อาราธนาพระมหากัสสปเถระเป็นประธานทำสังคายนาพระธรรมวินัย ครั้งที่ 7 แล้วจัดวางระเบียบปฏิบัติในพระพุทธศาสนาและสังฆมณฑลให้เรียบร้อย กิตติศัพท์ที่พระเจ้าปรีกรมพามุหาราชปรับปรุงศาสนาในครั้งนี้ได้เลื่องลือไปยังนานาประเทศทางตะวันออกที่นับถือพุทธศาสนาจึงเป็นที่นิยมนับถือนับพระสงฆ์จากพม่า มอญ ไทยและกัมพูชา เดินทางไปยังลังกาทวีปเพื่อศึกษาพระพุทธศาสนาที่ปรับปรุงใหม่ในครั้งนี้ เพื่อหวังที่จะนำความรู้ และระเบียบที่ดีไปปรับปรุงคณะสงฆ์ของตน แต่พระสงฆ์ในลังการังเกียจสมณวงศ์ในต่างประเทศ เพราะเห็นว่าสมณวงศ์ของพม่า มอญ และเขมรไม่บริสุทธิ์ จึงเกลี้ยให้พระสงฆ์เหล่านั้นบวชใหม่ในลัทธิลังกาวงศ์ ให้เป็นนิกายเดียวกันก่อน พระสงฆ์ทั้งหลายได้เห็นวัตรปฏิบัติตามระเบียบใหม่ก็เลื่อมใส ยอมรับอุปสมบทใหม่ เมื่อพระสงฆ์เหล่านั้นเรียนสำเร็จก็กลับประเทศของตน บ้างก็นิมนต์พระลังกาไปด้วย ประชาชนเห็นพระสงฆ์ลังกาวงศ์ปฏิบัติเคร่งครัด ในพระธรรมวินัยก็เลื่อมใสให้บุตรหลานของตนบวชเรียนในสำนักลังกาวงศ์มากขึ้นเป็นลำดับ ลัทธินี้จึงแพร่หลายเข้าไปในพม่า มอญ ไทย และกัมพูชา

สำหรับประเทศไทย คณะสงฆ์ลังกาวงศ์ได้ไปประกาศเผยแผ่ศาสนาที่จังหวัดนครศรีธรรมราช¹² คณะสงฆ์ในเมืองนี้จึงบริสุทธิ์ และมีความรู้พระไตรปิฎกอย่างสูง จนเป็นที่ปรากฏเลื่องลือว่า นครศรีธรรมราชเป็นเมืองครูอาจารย์ พระภิกษุสงฆ์มีวัตรปฏิบัติอันงดงามถูกต้องตามพระธรรมวินัย ในหนังสือเรื่องเที่ยวเมืองพม่า พระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าคำรงราชานุภาพ ตอนที่ 9 ได้ออกชื่อพระชาวลังกาว่า ชื่อพระราหุลเถระ ซึ่งได้เดินทางมาตั้งลัทธิลังกาวงศ์ขึ้นที่นครศรีธรรมราช เมื่อ พ.ศ.1740¹³ ซึ่งยังเรียกชื่อว่า เมืองตามพรลิงค์¹⁴

⁸ ประพัฒน์ ตริณรงค์. *ความเป็นมาของพุทธศาสนา*. หน้า 24.

⁹ Ibid., p.26

¹⁰ H.R.Perera. *Buddhism in Geylon, Its past and Its Present*. Ceylon : Buddhist Publication & Society, 1966, p.41.

¹¹ พระศรีวิสุทธิโมลี. *พุทธศาสนาในเอเชีย*. หน้า 22.

¹² กี ฐานิสสร. *ประวัติคณะสงฆ์ไทยกับธรรมยุติกนิกาย*. พระนคร : มณีกรวิทยา, 2518, หน้า 3.

¹³ ประพัฒน์ ตริณรงค์. *ความเป็นมาของพุทธศาสนา*. หน้า 30.

¹⁴ เสถียร โพธิ์นันทะ. *พระพุทธศาสนาในราชอาณาจักรไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2) พระนคร : สภาการศึกษาหม่อมกุฎราชวิทยาลัย, 2515,

ตรงกับรัชกาลของพระเจ้าจันทรภาณุ¹⁵ กิตติศัพท์อันนี้ได้เลื่องลือไปถึงกรุงสุโขทัย ซึ่งเวลานั้นเป็นราชธานีที่สร้างใหม่ มีพระเจ้ารามคำแหงมหาราชเป็นกษัตริย์ ประมาณปีพ.ศ. 1820 พระองค์ทรงเลื่อมใสพระพุทธศาสนา มาก จึงได้ส่งทูตไปนิมนต์คณะสงฆ์ลังกาวงศ์ที่มีความรู้แตกฉานในพระไตรปิฎก ไปอยู่สุโขทัย ปฏิบัติคณะสงฆ์ที่มีอยู่เดิมเสียใหม่โดยให้บวชตามลัทธิลังกาวงศ์ ดังจารึกของพ่อขุนรามคำแหงว่า 'ในเมืองสุโขทัยนี้มีปุศุคร มีเถระ มหาเถระ สังฆราชปราชญ์ เรียงจบไตร จลาตกว่าปุศุครในเมืองนี้ ทุกคนลุกมาแต่เมืองนครศรีธรรมราช'¹⁶

แห่งกระทำไอยทานแก่มหาเถระ สังฆราชปราชเรียนปิฎกไตรหลวก (คือรู้หลัก' กว่าปุศุครเมืองนี้ทุกคนลุกแต่เมืองนครศรีธรรมราช'¹⁷

หลักฐานทางโบราณสถานที่สำคัญ ได้แก่ พระมหาธาตุเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งปรากฏว่า พระชาวลังกาได้เข้ามาช่วยดัดแปลงให้มีรูปทรงแบบลังกา ส่วนหลักฐานทางโบราณวัตถุ นั้น ได้แก่ พระพุทธรูปแก้วมรกต ฝีมือช่างลังกาที่วัดมหาธาตุเมืองนครศรีธรรมราช

พระพุทธศาสนาแบบเถรวาทลัทธิลังกาวงศ์นี้เป็นแบบที่นับถือสืบกันมาจนเป็นศาสนาประจำชาติไทย จนถึงปัจจุบันนี้

¹⁵ คณะกรรมการจัดงานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ. หนังสืองานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ. พระนคร : อักษรการพิมพ์, 2500, หน้า 136.

¹⁶ เสถียร โพธิ์นันทะ. ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาฉบับมุนษุปราช ภาค 2. พระนคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยพุทธศาสนา, 2515, หน้า 142.

¹⁷ เสถียร โพธิ์นันทะ. พระพุทธศาสนาในราชอาณาจักร. หน้า 34-35.

บรรณานุกรม

กี ฐานิสสร. ประวัติคณะสงฆ์ไทยกับธรรมเนียมปฏิบัติประหาร. พระนคร : มณีกรวิทยา, 2518.
 คณะกรรมการจัดงานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ. หนังสืองานฉลอง 25 พุทธศตวรรษ. พระนคร : อักษรการพิมพ์, 2500.
 ธรรมทาสพาณิช. ประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัย ภาค 1. สุราษฎร์ธานี : ธรรมทาน, 2504.
 _____ . ประวัติศาสตร์สมัยศรีวิชัย ภาค 3. สุราษฎร์ธานี : ธรรมทาน, 2504.
 ประพัฒน์ ตวีระรงค์. ความเป็นมาของพุทธศาสนาในเมืองไทย. พระนคร : คลังวิทยา, 2500.
 ศรีวิสุทธิโมลี, พระ. พระพุทธศาสนาในเอเชีย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย, 2511.
 เสถียร โพธิ์นันทะ. พระพุทธศาสนาในราชอาณาจักรไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2), พระนคร : สถาบันการศึกษามหาสมณกุฎราชวิทยาลัย, 2515.
 _____ . ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา ฉบับมุนษุปราช ภาค 2. พระนคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525.
 ไพบูลย์ ปราชญ์. เมื่อนครศรีธรรมราช. พิมพ์เป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพนางจาดลับ จันทราทิพย์, 2510.
 Perera, H.R. Buddhism in Ceylon, Its Past and Its Present. Ceylon : Buddhist Publication & Society, 1966.